

MITEN JA MIKSI SALAOJITUKSEN TUKISÄÄTIÖ PERUSTETTIIN?

Lyhennelmä esitelmästä Salaojituksen Tukisäätiön 30-vuotisjuhlassa 28.11.2014.

Salaojituksen Tukisäätiön perustaminen liittyy niin erottamattomalla tavalla Suomen Salaojitusyhdistyksen historiaan, että joudun tässä kertomaan enemmän yhdistyksestä kuin säätiöstä. Aloitan pienellä kertauksella yhdistyksen vuonna 1918 vahvistettuihin sääntöihin. Siellä sanotaan: Vakinaisten jäsenten maksuista muodostetaan rahasto, jota käytetään yhdistyksen toiminnan hyväksi. Tämä säännös teki myöhemmin mahdolliseksi säätiön perustamisen. Ei ole kuitenkaan tietoa mistä tuo säännös tuli! Oliko joku perustajajäsenistä niin kaukaa viisas? Vai lainattiinko säännös jonkun toisen yhdistyksen säännöistä, niin kuin on tapana?

Tuon säännöissä määritellyn rahaston merkitys oli yhdistyksen toiminnan alkuvuosina lähes olematon, kun jäseniä oli vain muutamia kymmeniä. Mutta kun jäsenmäärä kasvoi tuhansiin ja kymmeniä vuosia kului, syntyi vähitellen merkittävä pääoma. Rahaston varat oli pikkuhiljaa sijoitettu Kansallis-Osake-Pankin osakkeisiin. Pörssiosakkeita ei toiminnan alkuaikoina isommin ostettu eikä myyty, keskityttiin salaojitukseen. Yhdistyksen toimisto sijaitsi As. Oy. Simonlinnassa ja huoneistoja ko. talosta pyrittiin mahdollisuuksien mukaan hankkimaan.

Yhdistyksen hallituksessa keskusteltiin 1970-luvulla sääntöjen antamasta mahdollisuudesta nurkanvaltaukseen, koska hallituksen kokoonpanosta päätti vuosikokous, johon oli oikeutettu osallistumaan koko tuhatpäinen jäsenkunta. Yksi linja-autolastillinen olisi pystynyt valtaamaan koko yhdistyksen ja ottamaan haltuunsa sen omaisuuden. Varoitus oli jo saatu. Vuoden 1974 vuosikokoukseen tuli yllättäen paljon väkeä, joka erotti hallituksen puheenjohtajan. Puheenjohtajana toimi silloin maaherra Eino Palovesi, joka kuuleman mukaan oli väärän teurastamon miehiä.

Hallituksen uusi puheenjohtaja, maanviljelysneuvos ja kansanedustaja Toivo Saloranta antoi minun tehtäväkseni valmistella yhdistykselle kaksipuolaisen hallintomallin. Apua sääntöjen laatimiseen hän neuvoi hakemaan Pellervo-Seurasta. Maatalouskeskusten Liiton toiminnanjohtaja maanviljelysneuvos Kauko

Salovaara auttoi löytämään maatalouskeskusten edustajat perustettavaan valtuuskuntaan. Näin samalla kytkettiin maatalouskeskukset salaojitusta edistämään. Uudet säännöt vahvistettiin Salaojitusyhdistyksen vuosikokouksessa vuonna 1977. Samassa kokouksessa muuttui myös yhdistyksen nimi Salaojakeskukseksi.

Nämä säännöt olivat mallina myös Salaojituksen Tukisäätiötä perustettaessa. Säätiön perustamisesta oli Suomen Salaojitusyhdistyksen piirissä keskusteltu ensimmäisen kerran jo 30-luvulla, asia oli kuitenkin silloin hautaantunut. Asiasta ruvettiin keskustelemaan uudelleen 1980-luvulla. Kimmokkeena olivat useiden maatalouskeskusten tukena toimivat säätiöt.

Salaojakeskuksen hallituksen silloinen puheenjohtaja, kansanedustaja ja maanviljelysneuvos Heikki Perho toimi säätiön perustamisen moottorina. Minä sain tehtäväkseni valmistella säätiön perustamista. Muotoseikkojen selvittämiseen värvättiin asianajotoimisto Jussi Perho Ky.

Miten säätiö perustettiin?

Salaojakeskuksen Tukisäätiön perustamisesta päätti Salaojakeskuksen valtuuskunta. Kokouksessa 29. päivänä toukokuuta 1984 Hotelli Presidentissä tehtiin ratkaiseva päätös perustamisesta. Kokouksessa 4. päivänä joulukuuta 1984 Hotelli Vaakunan Bio-kabinetissa valittiin henkilöt Tukisäätiön valtuuskuntaan. Salaojituksen Tukisäätiön valtuuskunnan ensimmäinen kokous pidettiin hotelli Vaakunan kabinetissa 12.12.1984. Siellä valittiin säätiön ensimmäinen hallitus: Heikki Perho, Olavi Mäenpää ja Reino Uronen. Salaojituksen Tukisäätiön valtuuskunnan ylimääräisessä kokouksessa 9.1.1985 hyväksyttiin salaojituksen edistäminen, koulutus, tutkimus ja julkaisutoiminta säätiön toimintalinjoiksi.

Säätiön omaisuutta hoidettiin varovaisesti, pienin muutoksin, joskus ostettiin ja myytiin pieniä määriä osakkeita kohtuullisella menestyksellä. KOP:n osakkeiden jyrkkä alamäki 90-luvulla aiheutti pienen paniikin, mutta siitäkin säätiö selvisi. Säätiön tilintarkastajalla, professori Kalervo Virtasella oli luja peukalosääntö: Yksikään osake ei saa olla enempää kuin 30 % osakesalkusta. Tämän johdosta jouduttiin vastenmielisesti myymään Nokiaa useaan otteeseen, vaikka se vain nousi ja nousi. Loppujen lopuksi Virtanen oli oikeassa. Nokian romahtaessa säätiö selvisi vähäisin vaurioin.

Miksi Salaojituksen Tukisäätiö perustettiin?

Yksi syy oli jäsenmaksurahastoon kertyneiden varojen turvaaminen. Voidaan varmuudella sanoa, että ellei säätiötä olisi aikoinaan perustettu, olisi koko omaisuus huvennut olemattomiin 90-luvun lamassa. Toiseksi haluttiin erottaa tilakohtainen salaojituksen neuvonta ja tulevaisuuteen tähtäävät toimenpiteet eri paikoista johdettavaksi.

Säätiö siis perustettiin vuonna 1984. Olen tähän poiminut pöytäkirjoista esimerkkejä säätiön toiminnasta kahtena ensimmäisenä varsinaisena toimintavuotena 1985 - 86:

- Rakennettiin koekenttiä.
- Järjestettiin kansainvälinen salaojitusseminaari.
- Saatiin aikaan Salaojittajan käsikirja
- Perustettiin Salaojituksen tutkimusyhdistys.
- Osallistuttiin maatalousmuseon salaojitusosaston pystyttämiseen.

- Suunniteltiin ja valvottiin Zaitsevon salaojitusyömaa Neuvostoliitossa.
- Käynnistettiin Suomen salaojituksen historian kirjoittaminen.

Lopuksi haluan tehdä katsauksen salaojituksen arvostukseen pitkän aikavälin perspektiivissä.

1. 1920-luvulla salaojitus oli yksi tärkeä tekijä pyrittäessä saamaan itsenäinen Suomi elintarvikkeiden suhteen omavaraiseksi.

2. Kun Suomen Salaojitusyhdistys vuonna 1943, siis sodan aikana, täytti 25 vuotta, oli juhlapöydässä läsnä tasavallan presidentti Risto Ryti adjutanteineen, pääministeri Linkomies, kolme ministeriä, Uudenmaan maaherra, kansanedustajia, pääjohtajia ja professoreita.

3. Vuonna 1968 Salaojitusyhdistys täytti 50 vuotta. Kansallisteatterissa järjestetyssä juhlassa oli läsnä tasavallan presidentti Urho Kekkonen, maaherra, pääjohtaja ja muita arvovieraita.

4. Vuonna 1978 Salaojakeskus täytti 60 vuotta. Kävimme yhdistyksen hallituksen edustajina Tamminiemessä luovuttamassa tasavallan presidentti Urho Kekkoselle nahkaan sidotun juhla-julkaisun.

5. Vuonna 1983 tuli kuluneeksi 125 vuotta ensimmäisen tiiliputkiojituksen tekemisestä Suomessa. Vuotta juhlittiin monin tavoin, juhluvuoden päätilaisuus oli Yliopiston juhlasalissa.

Merkkivuoden kunniaksi haluttiin käydä tervehtimässä tasavallan presidenttiä. Kaivoimme Viksbergin kartanon mailta Forssassa esiin 125 vuotta vanhan, vielä toimivan salaojan. Otimme siitä talteen muutaman \varnothing 3 cm tiiliputken. Yhdelle putkelle teetettiin puusta hieno kotelo, tarkoitus oli ojentaa se tasavallan presidentille. Presidentti Koivisto ei ottanut lähetystä vastaan.

Tämä presidentille tarkoitettu lahja on ollut minun hyllyssäni 30 vuotta. Mielelläni jätän tämän muistoesineen Salaojituksen Tukisäätiön haltuun. Toivotan säätiölle onnea ja menestystä tulevina toimintavuosina!

J. Saavalainen